Subject- Sanskrit (2nd SEM Programme)

Course code- APSNS 201C-1B

Course Title- Sanskrit Poetry and Metre.

Course Topic- Raghuvaṃśam(Canto-1)

क्व सूर्य्यप्रभवो वंशः क्व चाल्पविषयो मतिः।

तितीर्षुर्दुस्तरं मोहादुडुपेनास्मि सागरम्।। 2 ।।

श्लोकोऽयं कालिदासेन विरचितं रघुवंशं महाकाव्यस्य प्रथमसर्गात् गृहीतः।

सुर्यवंशस्य प्रभाववर्णना काले स्वस्य स्थितिः वर्णितं कविना अनेन श्लोकेन।

सूर्य्यप्रभवः वंशः क्व अल्पविषया मे मतिः च क्व ? मोहात् उडुपेन दुस्तरं सागरं तितीर्षुः अस्मि।

सूर्य्यप्रभवः सूर्यदेवेन सृष्टं वंशः कुलः क्व कुत्र अल्पविषया स्वल्पज्ञानसम्पन्ना मे मम, कवेः मतिः प्रज्ञा च अव्ययम् क्व कुत्र ? मोहात् लोभकारणेन उडुपेन कर्णदनिर्मितजलजानेन दुस्तरं महत्तरं सागरं अर्णवं तितीर्षुः पारावारनिमित्तं अस्मि प्रवित्तास्म्यहम्।

सूर्य्यवंशस्य प्रभववर्णना काले स्वाहंकारं परिहरते कविना । स्वल्प विषयो ज्ञेयः अर्थो यस्याः सा मे मतिः प्रज्ञा च क्व? द्वौ ‘क्व’ शव्दौ महदन्तरं सूचयतः, सूर्य्यवंशमाकलयितुं न शक्नोमीत्यर्थः। तथा च तदविषयप्रवन्धनिरुपनम् दुरापास्तमितिभावः। तरितुमशक्यं सागरं मोहादज्ञानादुडुपेन प्लवेम भयेन इति यावत् ‘उडुपन्तु प्लवः कोलं’ इत्यमरः।

आलोच्यमाने श्लोके निदर्शनालंकारोपलभ्यते।